

1 Ինչպէս որ նոյն իսկ արաբացւոց առաքել կրտսէ
ալքիմիային համար . Մէշէւր-Իւ-Խոմ, Վէ Դո-
փոմ-Իւ-Ճիմ. այսինքն Անուանը հռչակաւոր ,
գոյովթիւնը ոչինչ :

Պշտարուն :

Պղատոն ամէն գիտութիւններէն
առաջ բանաստեղծութե ու երկրա-
չափութեան ետեւէ եղաւ, և իր ոճը
վսեմ, մտքին ծնունդը պայծառ,
և դատմունքը շատ ճիշդ էր. սակայն
դժբախտութեամբ կամ չհաւնե-
լով՝ պղտիկութեան ժամանակը շի-
նած ողբերգութիւններէն մէկ քանին
ինքիր ձեռքովը այրեր է: Սարպե-
տին մահուանէն ետեւ ելաւ լճէնքէն
դէպ 'ի Յունաստան ճամբորդու-
թիւն ըրաւ. ժամանակ մը Պիւթա-
գորեանց երեւելի վարպետներուն քովը

Պլատոն :

կեցաւ որ ան ատենները շատ անուանի էին . վերջը խառն աւանգաւ, Սիկիլիա գնաց՝ խոնա լեռան հրաբուխը տեսնելու, անկէ ալ խորհատոս : Երբ չափ ճամբորդութիւն ետեւ դարձաւ հայրենիքը, ու քաղքին պարսպին քովը ծառերով զարդարուած պզտի դպրոց մը բացաւ . ոմանք կրսէն թէ աս դպրոցը իրեն ժառանգութիւն ընկաւ ակթենացի Սքադեմիոս անու-

նով իշխանէն . ասկէ դպրոցին անունն ալ Սքադեմիա ըսուեցաւ :

Շատ աշակերտներ ունեցաւ Պլատոն, քառասուն տարիի չափ դաս տուաւ, ու ան միջոցին շատ տրամախօսութիւններ՝ շարադրեց որ վսեմ ու խորունկ գրուածքներ են : Ուրիշ շատ գրուածքներ ալ ունի, և միշտ

1 Միտասէս :

ուրիշի բերնէն կըխօսի . միայն Փեղոն ըսուած տրամախօսութիւնը ու Սոկրատայ ջատագովութիւնը իր բերնէն գրած կերեւնայ : Իրեն ոճը այնչափ դովելի ու յարգի էր : Յունաց մէջ որ անունը աստուածախօս գրին . ոճն ալ այնչափ անոյշ էր որ Լեւոնքի մեղու ըսուեցաւ . ինչպէս Կիկերոն ալ որ հին ատենէն ի վեր ճարտասանութեան օրինակ է՝ աս իմաստասիրին վրայ զարմանալով կըսէ . « Եւ որ Լքրամազդ ուզէր մարդկային լեզուով խօսիլ , անշուշտ Պղատոնին ոճովը կըխօսէր » : Պղատոն այսպէս իրեն գրուածքներովը թէպէտ շատ անուանի եղաւ , սակայն մէկ քանի ծուռ կարծիքներ ալ ունեցաւ . զոր օրինակ կըսէր թէ կրակը բուրգի պէս երկրիս վրայ թիւերով կախուած է . աշխարհքս տասուերկու հատ հնգանկիւնի կտորներէ բաղկացած է . հոգւոյ անմահութիւնն ալ կընդունէր , բայց հոգեփոխութիւն : Սէկ ճշմարտ Լստուած մը ըլլալը կընդունէր , բայց մոլորութեամբ մը կըսէր թէ նիւթը յաւիտենական է : Եւ ատ երկայն կըլլար թէ որ Պղատոնին ամէն ծուռ ու շիտակ կարծիքները մէջ բերէինք . աս յայտնի է որ իրեն պարկեշտութիւնը , ազնուութիւնը , քաղցրախօսութիւնը և ուրիշ կատարելութիւնները իր հմտութեւ հետ միացած՝ ամէնուն սիրելի ու պատկառելի բրած էին զինքը :

Սակաւակեր էր , ու շատ զգուշաւոր ան բաներուն մէջ որ կրնան մարդու մարմինը տկարացընել , և միտքը բթացընել : Լսանկով խիստ առողջ կեանք մը անցընելէն ետքը՝ ութսունումէկ տարուան մեռաւ իր ծնած օրը . և իրեն հիւանդութեան վերջի ժամանակն ալ խելքը գլուխն էր կըսեն , անանկ որ հոգին տալու ատենը բարեկամներուն հետ կըխօսի եղեր . մանաւանդ թէ Կիկերոնի զուրցածին նայինք նէ՝ գրելու ժամանակը մեռաւ կըսէ :

ԱԶԳԱՅԻՆ ԴՊՐՈՒԹԻՒՆ

Լքրային երգերն և ուրիշ աւանդներն իրայ :

ՆԱԽԱՐԻՏ ազգասիրի մը առջև շատ յարգի բաներէն նաև ան աւանդները որ բերնէ բերան անցնելով ինչուան իր օրերը հասած են : Ս ան զի ազգի մը պատմութիւնը , բնաւորութիւնները , սովորութիւնները , լեզուն ու լեզուին զանազան փոփոխութիւնները ոչ միայն գրաւոր պատմութիւններէ կիմացուին , հապանաւ ան գրաւոր յիշատակարաններէն առաջ՝ անգիր աւանդութիւններով կը հաստատուին : Լնոր համար է որ ամենայն ազգաց հին ու նոր պատմիչները մասնաւոր ջանքով ետեւէ եղած են հաւաքելու ազգային պատմութիւնները , երգերն ու առակները . մեր Խորենացին ալ շատ եռանդուն ջանքով և իմաստուն ընտրութեամբ իր պատմութեանը մէջ իբրև անգին գանձ հաւաքեր ու պահեր է մեզի մէկքանի հին երգեր ու աւանդութիւններ , որոնց վսեմ գեղեցկութեանը վրայ ոչ միայն մենք , այլ և օտարները կը զմայլին ու կը զարմանան : Իրաւ է որ շատ անգամայս պիտի երգերուն ու աւանդութիւններուն մէջ ճշմարտութիւնը առասպելներով զարդարած կըլլայ . բայց Խորենացին պէս լուսաւոր միտք ունեցողը անոր չնայիր , հապա ան առասպելը շինողին վախճանը կը հասկընայ , և անով գոհ կըլլայ . թող լեզուին աղուորութիւնը , բանաստեղծական բացատրութիւնը և ընդհանրապէս ազգային հոգի ըսուածը՝ որ այսպիսի աւանդութեանց մէջ խիստ պայծառ կը տեսնուի : Լքրասէր մարդը այնչափ համ կառնէ աս աւանդութիւններէն որ ոչ միայն հայրենի ժառանգութեան պէս սիրով կընդունի ու կը պահէ , հապա նաև անոնց պակսութիւններուն աչք կը-